

Szerkesztőség és kiadó hivatal
Sághányi-utca SIMON-ház Kunz József ut
kereskedésével szemben.

HIRDETÉSENYEK.

Előzetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szelemi részét illető
minden közlemények ide tartoznak.

Bérmegtelten levelek csak ismert kizsoltól
fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVU PART KÖZLÖNYE

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben hához hordva vagy vidékre postán
kaldva:

Egész évre	10 ft — kr.
Félévre	5 ft — kr.
Negyedévre	2 ft 50 kr.
Egy hóra	1 ft — kr.

Hirdetési díj:

Or-hasábsopeltor egy-szeri beigtatást 5kr
Bélygdíj minden hirdetésért külön 30 kr
Nyiltatár 4 hasábsopeltorért 20 kr.

Hirdetést vagy reclanot magában foglalt
ujdonság sora 50 krajczár.

XIV. évfolyam 1887.

Debreczen. Kedd, November 1

213. szám.

Megint járvány.

1871-ben s 72-ben a járványos hi-
deglelés, 1873-ban a hólyagos himlő és
ázsiai cholera pusztított Debreczenben.
1877-ben elkezdett a ronesoló toroklob
dühöngeni s öldökölni és ennek a járvá-
nyos betegségnek a dülása mai napság
se színt meg e városban.

1879. olyan rettenetes esztendő volt,
hogy akkor egyidőben egymásmellett a
hólyagos himlő, skarlát és ronesoló torok-
lob pusztított.

A 80-as évek se jobbak. Ezek alatt
tapasztaltuk, hogy milyen tud lenni a
vörshimlő és tüdőlob járvány ha rosz-
indulatubb a szokottnál. Tavaly meg har-
madéve a hólyagos himlő rémitgetett és
pusztított. Az idén meg már fellépett a
skarlát járvány s mondja valaki, hogy
Debreczen nem járvány fészke.

Járvány fészke biz az még pedig a
javából. A mi nem annyira Isten csapása
mint az emberek hibája sőt büne.

Vagy az, hogy egy nagy város la-
kott talaja soha nem tisztul hanem egy-
re csak szennyeződik s a járvány csirái-
nak felsége meleg ágyává válik, meg az
hogy egy nagy város ivóvíz szükségle-
tére olyan gond van, hogy egy bedugult
közkatut senátori fizetéssel bíró kutnes-
ter mellett a vizhiánynyal kifzdő város-
ban másfél év alatt sem lehet a köz-
használatnak vissza adni, — meg az hogy
a város csatorna rendszere csak a felleg-
szakadások gondozására van bizva, meg
az, hogy az utczák tisztán tartása czél-
jából a porladozó trágyát, utczai szemetet
a levegőbe fel kavarják, kérdem mind ez
a gondviselés munkája é vagy az embe-
rek legsajátabb müve?

Bizony nem csuda hogy ilyen nyo-
morúságos viszonyok mellett évente töb-
ben hálnak meg mint a mennyin szü-
letnek.

Pedig a közegészség tana mai idő-
ben fennhangon hirdeti, hogy leginkább
meglehet küzdeni azon halál-okkal a mely

emberről emberre terjed át
vagy is a járványos betegségek
pusztításainak lehet oly módon legsikere-
sebben ellene állani, hogy az ember a
maga lakóhelyét tiszta s száraz talajává
teszi, a rothadásra kész anyagok szen-
nyezésétől meg óvja stb s akkor a járvá-
ny a lakó hely felett nem ül meg ha-
nem rövid időn meg tovább arra, a
merre neki való ronda helyet talál.

Bezzeg mi rólunk az irigység se
mondhatja el hogy innen a járvány szeret
tovább menni, szolgálhatunk mindentéle
járványos nyavalyával mert nagy készlet
van raktáron.

Mi nálunk még az olyan szembe
ötölő ténynyel sem törődik senki hogy
miért tört ki például az 1831-ki s 1873-
ki cholera, az 1879-ki s a tavalyi és
harmadévi hólyagos himlő meg a mostani
skarlát járvány és a többi a Péterfiak
város részen? Pedig rendszerint minden
járvány a Nyil és Homok utczák Péter-
fiak vagy Csapó utczá vidékén tör ki De-
reczenben.

Noha nem kérdi semki: én röviden
megnevezem e tapasztalati tény okát.

Ott a hol a Nyil és Homok utczái
házak épültek temető volt, a mit azon a
környéken kut ásás közben talált emberi
csontok bőven igazolnak.

Ez eléggé megfjeíti, hogy miért lett
ama vidék a járványok kiindulási pont-
jává.

Hányszor borul lángba a város egy
ilyen parázs fészke miatt!

Mennyi testi szenvedés háramlik a
járványok beteg áldozataira, mennyi lelki
fájdalom a gyászolókra s mennyi ember-
élet vesztesség a házára ha egy nagy vá-
rosnak járvány fészke van!

Számítsák ki azok a kik nem töröd-
nek Debreczen közegészség ügyével.

Nagy munkára van itt égető
szükség urak! mert mélyen
gyökeredzik a baj.

De ha senki sem foglalkozik nagy-
szabásu tervek végrehajtásával: akkor

el kell pusztulni a nagy városnak.

Ha a római birodalom elpusztulásában
rendkívül nagy szerepet vihett a római
nép közegészségi állapotának alá hanyat-
lása: bizony akkor se nem első se nem
utolsó szégyen lehet Debreczenre se az
elegésztelenedés lejtőjén való alá sü-
lyedés.

Nézzék meg Budapestet. Ott 1874-
ben még évente 1000 ember közül 43
halt meg, a mi igen nagy perzent. De a
statisztika és közegészségügy ahoz értő
szószólói által figyelmeztetve a város elő-
járói elkezdtek mindent elkövetni a mit
a tudomány legujabb tételei diktáltak,
nevezetesen a csatornázást javították, a
közisztaságot emelték, nagy gondot és
sok költséget fordítottak az ivóvízre, a
ragadós betegségek tovább terjedésének
gátlására s kevesebb mint 10 év alatt az
lett az eredmény hogy az 1000 lélek
utáni halálozási perzent alászállott 29/-re.

S ha valaki Budapesti illetén előha-
ladásán az előadottak mellett kételkedné:
higye el önnön magának azt, a mit nem
régén is tapasztalhatott. Hogy t. i. a
cholera Fiuméből behurcolva nem tudott
nagy erőre emelkedni Budapesten, pedig
ugyanesak nagy halálozással volt egybe-
kötte, hanem mikor kialudt, ugy kialudt,
mintha nem is jó helyre tévedt volna

Van ilyen példa több is. De nekem
nem szándékom senkinek leczkét tartani.
Vannak Debreczen városnak a közbíza-
lom által ki jelölt szakértői a kik ezt a
dolgot én nálam jobban tudják. Én ott
maradok el, hogy megbotránkozva a vá-
ros közegészségi állapotának rosz voltán
a harangot meghajtsam.

De ne felejtjük el hogy az vész
harang!

Dr. miskolci Zelizy Dániel,
okleveles közegészség-tanár és iskola
orvos, Hajdunagytb. főorvosa.

Szilágyi Dezső Pozsonyban megtartotta
programbeszédét, a diszes közönséggel zsüfi-
lásig megtelt választói értekezleten, magyar
bezetéssel német nyelven. Szilágyi beszéde

Temetőben.

— Nov. 1. —

Feledve hányan nyugszanak,
Kikért fölt egy-egy könyvpatak,
Kiknek márványkövén ragyog:
„Híved feledni sohse fog!”

A bu hévét nem óri meg
Az a sírkő hisz, oly hideg,
Meg sem reped, olyan kemény.
Ha rég' feledve a szegény...

Molnár László.

Halottak napja és az ifjuság.

(L) Az emlékezet egyike az emberiség
legszebb, legmagasztosabb érzelmeinek.

Elmul a szeretet, hit, remény az élők
nek marad, de a ki ott alant pihen, kinek
porlado testét semmi földi érzet nem melegít-
heti fel, kinek pedig egykor annyiszor hevül-
hetett szíve a hazáért, a szépért, a nemesért,
meghalni egészen annak sem szabad, rideg
sírkeresztje felé békítőleg borul egy nagy, s
mégis az emberiség halájához képest oly ki-
csiny adója a jelennek: az emlékezet.

Megemlékezni elhunyt nagyjainkról egy-
ike emberi hivatásunk legszebb kötelesség-
einek.

S valyon kinek szívében kell legerős-
sebben, leglelkesebben felébredni ez érzelmek-
nek, kinek kell legtisztábban, legérdektelen-
bül érezni az igazi nagyság varázsát? Az ifju-
ságnak.

Imé, a Halottak estéje elérkezett. Meg
nyílnak a temetők kapui, a halottak városa
megelevenül. A koldus sírján elgémberedett
anyóka, az obelisz alatt gyászos uri hölgy
— s egyik épugy sir, zokog mint a másik.
Ebben a városban egyenlőség van, fagyos,
borzasztó egyenlőség.

De még sincs teljesen egyenlőség. Szo-
moru, elhagyott sírhantok tűnnek itt ott elő
azokat nem keresi fel senki, egy ima sem
hangzik el fejjükön, pedig ők azok, kik an-
nyit tettek a hálátlan jövőnek, kik míg él-
tek, maguknak, hazájuknak nevet, dicsősséget
tudtak szerezni.

A fővárosi ifjuság tagadhatlanul sokat
tesz e napon.

November elsején délelőtt zarándok utra-
kelnek s neves írónak, a szabadságharc
több kimagasló alakjának, elhunyt politikai
vezértériának sírjait felkeresik, s közülök
minden sírnál feláll egy megbizottuk, koszo-
rut tesz a sírra, s rövid szavakkal rója le az
ifjuság halálját, elismerését. — De a fővárosi
egyetemi ifjuság ezzel sem elégszik meg. Mi-
kor már azokat, kik éltökben vezéresíllagok
voltak, mind sorra látogatta, akkor felkeresi
szerencsétlen alkalommal többi társaiért el-
hunyt collegáját, s az emlékezet adóját taná-
raik sírjánál ép ugy leróják mint amott.

Mondom, ezt teszi a fővárosi tanuló if-
juság, s teszi vallás felekezet nélkül, teszi
lelkességgel.

S mit tesz a debreczeni főiskola fiatal-
sága?

Nem akarom mondani, hogy semmit.
Megemlékezik a forradalom jeleséről számta-
lan halottjával együtt, tart Csokonai ünnepé-
lyeket, s nevezetesebb alapítók halálának év-
fordulóját ünnep nappal tiszteli meg.

Ez mind igen szép, s annak a jele, hogy
megvan legalább a csirája az ok szíveikben is
azon érzelmeknek, melyek eddig csak a fővá-
rosi ifjuság szívében teremnek virágokat.

A mi temetőinkben is nyugszik nem
egy nagy alak. Nyugszanak olyanok, kiknek
nevét az egész ország ismeri és ünnepli, nyug-
szanak olyanok, ki a külföld előtt sem voltak
idegenek.

nyilvánosságban a városok, de különösen
szszony város érdekeinek tár-
gálásával foglalkozott, rendkívül nagy ha-
tást ért el. Beszél az állami költségvetésről
s hangsúlyozta, hogy az államháztar-
tásban való egyensúly helyreállítását el-
odázhatlan szükségesnek kell ismernünk s az
állam igényeit, a mennyire csak lehet, korlá-
toznunk kell. Szóló maga is meggyőződött
arról, hogy a kormány elismerte a Dunán át
való vasúti összeköttetésnek és
egy hid létesítésének jogosultságát s azt a
kormány támogatni is fogja. A fogyasztá-
s i a d o felemelését illetőleg azon vélemé-
nyen van, hogy igazolatlanul róják a pozso-
nyiakra ugyanazon mértékben a fogyasztási
adót, mint a budapestiekre. — A regale
megváltásával, — szóló szerint, — a
zárosok mit sem fognak vesztetni. Elisméri az
ipartörvény hibáit s óhajtja annak a szerzett
tapasztalatok alapján megváltoztatását, főleg
azonban a kisipar megvédelmezését a toke ha-
talmával és a kontár munkával szemben. Szó-
nok ezután a tárgyalás alatt levő kereskedelmi
szerződésekket foglalkozott. Olaszországgal
ugymond nem lesz nehéz megegyezésre jutni
miután ott hasonló viszonyok uralkodnak mint
nálunk, Romániával azonban nehezebb lesz
szerződést kötni mert igen erős ellenáramlat-
tal kell megküzdeni. Engedékenység várható
azonban a legközelebb megejtendő választá-
sok után. Németországgal aligha fog általá-
nos kereskedelmi szerződés létrejöhetni, —
mert ott teljesen védvám alapján állanak.
Monarchiákkal szemben mindazonáltal kivé-
teles kedvezmények várhatók. Szóló végül az
államhivatalnokok helyzeté-
ről is helyzetük javításáról fejezte ki né-
zeteit.

A hallgatóság Szilágyi beszédét nagy
tetszéssel fogadta.

Külföld.

A francia képviselőház
legutóbbi akciója az ismeretes enquete ügyé-
ben lassankint kivetkőzik Grévy- és kormány-
ellenes jellegéből. Ennek folytán az enquete
a Rouvierminisztérium lételét egyelőre nem
fenyegeti. A kormányválságot Párisban pillá-
natnyilag elhárítottak tekintet tehát, de
azért nem ismerik félre a helyzet veszélyeit
s a Rouvierkormányt nem igen jósnak
hosszu életet.

A nagy hatalmak, vagyis inkább
Oroszország közbelépése, a mult ősszel tud-
valevőleg megakadályozta volt, hogy azok

Ott vannak: Csokonai Vitéz
Mihály, a legjelesebb lyrikusaink egyike,
Révész Imre, kinek emlékét a református
egyház örökké mint a legnagyobbat fogja
megőrizni, Nagy Imre, a költő, a korán
letört virág, ki már költészetének első nyílá-
sával is oly sokat ígért, Balogh Péter
Patay István, Molnár György
s még számos nagyjaink.

Mikor az egész világ gyász ünnepet ül
e napon, mikor még a református temető min-
den kicsiny sírja is új virágkoszoruba öltö-
zik, mért hallgat a mi ifjuságunk?

Hát nem volna szívökben egy parányi
ihlet, nem bírna szívök anynyi lelkesedő képes-
séggel, hogy mikor uton, utfélen embert, asz-
szonyt, gyermeket koszorúval lát karján a
temető felé haladni kérdem, nem lenne szí-
vöknek egy titkos hangja, mely megszúgná
nekik azok neveit, kikről megfellekedniök
nem lett volna szabad?

Ép a napokban ált valamelyik lapban
egy ujdonság, mely egy vitát irt le, tartalma
az volt, hogy miként tartassanak ezután a
jogász bálók?

Igen szép, mikor az élvezettest párosít-
juk a hasznossal, de nem hisszük, hogyha
azon vitatkozástjes gyűlésen valaki azt
mondta volna, hogy: nézzétek! meddő viták
helyet induljunk mi azok után, a kik a
tanuló ifjuságunk intelligenciáját
képezik, az egyetemi polgárság után, s ke-
ressük fel Csokonai, Nagy, Révész, Patay,
stb. sírját, énekeljünk ott el egy gyász dalt,
tegyünk sírjukra egy koszorút, — mondom,
ha ezt mondta volna valaki, nem hisszük,
hogy a nemes tanuló ifjuság egy szív, egy
lélek ne lett volna.

Hja, de arról a gyűlésről ép az az egy
ember hiányzott, ki ezt elmondta volna.
Most már phamarosan bezárulnak a te-

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Halottak estélyén.

Csüdes este szállt a tájra,
Holdvilágos őszi este.
Koszosu hant, ezernyi fény,
Szomorú arcz mindenféle,
Bánatos szem könnyel tele.

Sírnak, sírnak... csillogó köny
Szebben fénylik, mint a lámpa,
A porlado sír-lakókhöz,
Örök éjti sir-hazába,
Levilágit csendes árja.

Rácsnek a szív porára,
A por éled, újra dobban,
Ujra érzi, újra boldog,
Nincs feledve, nincs a sírban,
Emléketlen, siratatlan.

Emléketlen... siratatlan!
Ez a két szó a szívemnek...
Anyám, a te sírhantodnál,
Ki jelent meg? kik könyeznek?
Oh, hogy föl nem kereshetlek!

Csüdes este szállt a tájra,
Holdvilágos őszi este,
Szellő suhan, szellő lebben.
Hogyha utad arra térne,
Vidd könyemet keresztjére.

Mátray Lajos.

Á R.

99

begonnen
her Verneh-
des Inha l-
ch natürlich,
rke Nummer.
elle und das
tischen Theil
Oesterreichs

er, eine Fülle
neuen Jahr-
ken

en.

g per Post:

versendet:

virtelj.

SO.

Vien

mény.

pénzügyigaz-
szerint Debre-
utezán Steiner
tulajdonát ké-
udvarral és a
old 1100 □ öl
ntőföld, alólirt
helyiségében
21-ik napján
árverés után

rt. A legköze-
ni m. kir. pénz-
helyiségében

ratóság.

20.

DARVASY.

Anna

m. hosszú ória
eley-hajamm-l
az általam föltalált
14 havi használat
ertem, mely meg-
zza ahajkihullást
a hajnövest és
hajbört, uraknál
egy teljes erős
vét, rövid ideig
ználat, után a haj-
amint a szakálnak
tes színt és sürü-
leönöz és megöv-
szüléstől a leg-
b korig.
gőség ára 50 fr.
rt. Postával küll-
onként a pénz-lő-
küldése vagy pos-
tel mellett az egész
világba.
ag és társa.
BUDAPEST.
aly-utca 26.

heti számából vettük át.

Reviczky Gyula Tolsztoj főművéről értekeznek. Makó Lajos a hírneves francia művészről ír. Mikor Coquelin nekem játszott? — cizimel Ezután az „Egyveleg” s a többi apró rovat következik ügyes összeállításban. A füzetet egész sereg kitűnő eredeti rajzok gazdagítják. A „Magyar Salon”-ra ez alkalommal is föl hívjuk olvasóink figyelmét és pedig annyival inkább, mert tartalmasabb folyóiratot idegen nyelven sem kaphatni. — Egy füzet ára 60 krajczár.

CSARNOK.

S. L. revátala mellett. *)

Büszke lelked odavonta,
A dícsőség vágya.
Szemedet a káprázattal
Fényre, ragyogványra.

Mondtam én is, mondta más is:
Hazudnak az álom,
Ne keress a színpadon te
Boldogabb világot.

Csak szegénységet palástol
A sok ócska bársony.
Derült ég, verőfény
Durván mázolt vászon.

Szép arczokra a mosolygás
Csak oda van festve —
Könyves szemmel körültekint
Minden áldott este.

De hiába mondogattuk,
Szemed lángban égett:
Elmegyek, s ha megcsalódtam,
Akkor visszatérek.

Elmegyek rózsát keresni
S ha tövist talállok,
Meggyógyulni visszajövök
Újra tőhozzátok...

Ravatalon kiterítve
Mozdulatlan fekszel —
Kis kezzed elitarkarva
Mellened a sebhely.

Sápadt ajkad mintha szólna:
Oh ne sirass engem —
Tövis tépett, tűske vézett.
De rózsát is szedtem.

Vértessy Gyula.

A Csokonai ünnepély s a csurgói ut.

I.

A csurgói református gimnázium felsőbb tanulói 1879-ben alapították önképzés céljából egy ifjúsági együletet „Csokonai kör”-et, az ifjúság használatára eszmos olvasó szobával, melynek állománya 1397 kötet, elnöke Kondor József a magyar nyelv és irodalom tanára. Az ő buzgólkodásával karöltve a kör tagjai az éneknek részvételével, hangverseny rendeztek volt, hogy az iskola egyik ősi és hírneves tanára Csokonai Vitéz Mihály arcképe megszeressék. Ez arckép leplezési ünnepélye f. é. október 26-án történt meg. A kegyeletes törekvést megismerték jelenlévőkkel több testület. Legvártabb volt Debreczen, a nagy költő hazája. És méltán. Néki elmaradni nem lehetett, nem is maradt el.

Előtte való délután érkeztek meg Debreczen küldöttei; az egész tanári kar a pályaudvaron fogadta őket. Géresi Kálmán a város és kollégium képviselője Kondor József tanár úrnál szállásoltatott el; Balogh Ferenc a debreczeni kollégium másik képviselőjét egy lelkes ifjú ügyvéd, neki mint jogász egykori hallgatója debreczeni tanulója alatt. Nagy Sándor vitte fogaton saját vendégül. Az ifjú ügyvéd olthatlan lánggal ég ma is fűkölnék iránt, hol tanulta a jogot, és a néhai tízötöd társaság tevékeny tagja volt, ott őzi ma is szobája falán a társulat tagjainak több rendbeli fénykép csoportját s a meg tisztelő emléklapot. Este a Casino szobájában volt a találkozó, az ismerkedés.

Másnap délelőtt a főgymnasium püületét szemléltük meg. Könyvtárát — 6550 kötetet halad, — az alapító Festetics gr. arcképe díszíti. — A köépület még 1792-ben épült, mikor az intézet alapítatott, szűk volta mellett is szélszerűleg van benne elhelyezve minden, gyűlés terem, tanterem s a muzeumok. — Udvara és kertje tágas; a domb lejtőjén fekszik, a domb alján a Csokonai liget, néhány régi fával, melynek árnyában, honnan szép a kilátás, s patakcsa öntözi a rétet, szokott volt Csokonai elmélkedni, mikor a mult század hanyatlóján ott tanárgodott. A levéltár őzi néhány iratát, megvan őrizve a régi városban egykori lakosa is. Csokonainak e 2-ik lakhelye az ő szellemének és hatásának nyomait tünteti fel. Megnéztük a tápintézetet, hol 100 nál több ifjú nyer ebédet és vacsorát évi 50 frt díjért. Vacsora közben szemléltük meg őket.

Megtekintettük az állami tanuló képezdét, ez már új épület, e század elején még erős volt a helyén. Az ének- és rajzterem az emeleten van, jeles ének és egyszersmind rajztanára Bátor felmutatta az ifjak összhangzatos éneklését, majd hegedűjátékukat. A rajzok oly szépek, hogy legjobban leköttette a figyelmet. Végül a teremben levő értékes harmonium maga a tanár játszott műdarabokat; van a teremben kézi kisebb orgona is. Az.

*) Lapunk jeles fiatal munkatársának hangulattal írt szép alkalmi versét a mely ha jól sejtiük S. p. a nyi a. e. n. k. e. r. a. v. a. l. l. i. t. i. r. a. t. t. a. „Vasárnapi Ujság” e heti számából vettük át.

intézet magaslaton áll, kies és gondozott parkkal környezve. Disztermében Eötvös és Tréfort olajképe függ.

A református templom a gimnáziummal át ellenben szinte magas helyen áll az új és ó város közepén, a lelkes Verba i ur buzgólkodásának alkotása, ki külföldön is fáradozott pénz alap szerzésén és sikerrel.

A városbázán is tisztelegtek Debreczen küldöttei s ott Géressi tanár tolmácsolta városunk üdvözlését.

A leplezési ünnepély szerdán délután 2 órakor vette kezdetét a templomban, melynek két karzatát az ifjúság töltötte meg, a földszintet a vendégek, a város minden rendű férfi és nő lakossága. A magas szöcsk eleven zöld lombokkal volt díszítve, s oldalán borostyán koszoru és eserelek közt az Agyházy Gyula által festett Csokonai kép széles arany keretben. A fardhatlan igazgató tanár Dr. Vida Károly — ki Debreczenben is tanult volt, s 8 év óta tanára az intézetnek, tartotta a csinos megnyitó beszédet. — Lekötötte a közügyelmét Kondor József tanár érkezése. Csokonai S. o. m. o. g. y. b. a. n., mely új adatokra is támaszkodva világítja meg költőnknek a Dunántul és épen Csurgón működését, költőme nyeinek ottani színeleméit s motívumait. Vissza ragadta képzetünket a mult század végére, meglevenit a bolyongó költő e hely nyugpontján hatását, s a bűbajos emlékezet csillogó tükrében újra láttak, Debreczen lantosság vonásait. A szép értekezés a legelső és alkalomszerűbb volt s szerző higgadt alapos tanulmányát tüntette fel.

Ugyancsak Kondor tanár irta az alkalmi költeményt „Csokonai emlékeztet”-e”-en, melyet a kör egy tagja szavalt el; a költemény fordulata:

„Te láttad őt lantot ragadni ifjan
Te debreczen! a méla Tempetőt”

különösen megkapta a debreczenieket. Az egész nem más mint lánczolatok rajza domborlatokban Csokonai szellemi fejlődésének, míg fardatt fölve sirba vágy s „a jós álom beteljesül”. Az emlékköltemény nyomtatásban is szét osztatott a templomban.

Közbe-közbe a kiváló szép orgonán szólalt meg a „Reményhez” és a „Tihanyi Eöthöz” dallamok énekkel kísérv, meglágyult a szív s mikor egy másik tanuló elszavalt Csokonai mélyen járó költeményét „A magánossághoz” — felkaptak a szemekben a könyvek s a szív hurjai megrezdültek. Csokonai lelke rázta azokat.

Az ünnepély központján halkan távolította az arcképről a zöld leplel Kondor tanár, ki a szellemi rész fő tényezője volt s áhitattal szemléltük a költőt élte virágjában ábrázolt szép kivitelű arcképet.

Pont 4-kor véget ért az ünnepély s a debreczeniek meghatva vonultak a gimnázium azon kis szobájába, mely az igazgató tanács számára van fenahagyva. Itt jöttek össze a régi barátok s a vidék néhány lelkes, s pár óra telt el, míg a 20-30 éves távollét után a debreczeni kétküldött egykori tanuló társakkal — kiket a táviró híre, hogy itt vannak a debreczeni régi ismerősök — hozott, vont Csurgóra, a kellemes visszaemlékezésnek adták át magukat. Meghatott az inkei agg lelkes szözata: jól esik — mondá — háláját kifejezni a debreczeni kollégium iránt, mely a somogyi tanulókat s általában a dunántulakat oly testvéreileg szokta fogadni és karolni; püspöke és hittanára s az egész tanárkar jó emléken él keblükben s a szülők áldják az anya iskolát; az erélyes vi-sontai lelkes Barla Szabó József lelkesedve mondá: jövőre 3 fiát hozza egyszerre Debreczenbe; Körmendi, az egyházmegye tevékeny esepere, kiváló örömet fejezte ki azon az egész egyházmegyét megörvendezett tény felett, hogy Debreczen megtisztelte őket képviselőivel s a papság nevében fenkölt köszönetet mondott szeretett püspökünknek, s az intéző körüknek. A tanárok sorba kérdeztettek hogy létök fölöl. — E pár óra e zárt falak közt Debreczen és Csurgó vidéke, a Tiszántul és Dunántul szellemi öröklözése, mintegy közszorítása volt. — Éreztük, mily keserű lett volna, ha elmaradtunk vala! Éreztük, hogy az áldozat, mi hozatott, izzóvá hevíté a testvéri érzékötleteket. A csurgói iskola falai közt le folyt e jelenet kiválólag a debreczenieket illette.

II.

Este a Casino helyiségben a nagyobb teremben volt a dícsavosora; a küldöttek ki-tüntetett helyre osztattak be. Sorba vették az ünnepély rendezői a vendégek üdvözlését, az akadémia tudós képviselőjét Barna Ferdinándot, a Kisfaludi társaság buvár figyelmű s költői emelkedésű megbízottját Rákosi Jenőt, a debreczeni két tanárt, a kaposvári állami gymnasium 3 követét stb. — s har-só go éljenekkel fogadták a hozzájuk intézett beszédeket. Rákosi szel-lemes válaszában Csokonai szellemétől kért bocsánatot a „Tempefői” kísérletért s a ve-zeklés új köteleztetésének sulya alá helyezte magát. Géresi irodalmi tárházának mélyéből hozott fel képeket, mint keze át ő is az ősek nyomán Kelenföldön s Dorottya vitézi versez-ből merített találó apropos-ikkal, szokott művészi humorával, a legkellemesebb hangulat hullámain lebegtetve az egész asztalt. — Balogh Ferenc vázolta, mit tett Csokonaiért a siri vaslobor felállításá óta 1871-ig, mikor Izsó bronz szobra országos ünnepély-

lyel lepleztetett le, mely szobor egy új szerű tanszak jelentményével bír a nemzedékre, a némán szónokló szobor-tanár szeme nem pillant, még is gyújt, lángot szór és erőt sugároz, maga nem mozdul, még is rázkód-tatja a lélek titkos idegeit; majd ezélozva Révész Bálint püspöknek a szobor leplezési ebédén 1871-ben tartott beszédére, melyben ékes szavaival kívánta, hogy „Csokonai emlékezete fenmaradjon”, kiemelte beszéde, hogy Révész szép lelke rendelte meg, mi szerint mulhatatlanul és külön is képviseltesék Csurgón kollégiumunk, s így 16 év után Csokonai emlékezete fenmaradásához az ő irányzó akarata szolgáltatva küldetésünk által az egyi: kedvesen fogadott intézkedést, mely után a kollégium nevében a csurgói gimnási-umot éllette, hogy a magyarság és tudomány e végtornyának fénye el ne fogyatkozzék. A miniszter és Csurgó városa és hatóságai, tanárai és hölgyei külön kiemelés tárgyai lettek a szónok egész sora által, míg rázendült a ze-ne s az ifjúság tánczra lendült, az idősek pedig kivonultak a casinó szobáiba s ott folyt a kedély és eszme leplezések egész légioja. — A napi és hazafias hatások színezetét a bizalmasabb körben egész erejében lehetett érezni a nyilatkozatokban... mikor már a politikai égő pontok erőre kap-tak, új tárgyakra csapongott át a beszéd s a legszívesebb — Géresi tanár találó szava szerint — „személyeskedésekre” menet át, nem hiányozván a csurgói tanuló ifjúságra, a Csokonai kör alkotóra való lelkes célzá sem. A sokszor vitaszerű eszmecserék zártabb körben folyván, a magánjelleg védelme alatt állanak. Éjféli utáni két óra tájt eloszlánk s egy nappal gazdagabb lett a Csokonai-cultus, egy lappal fényesebbé vált a Csokonai album, egy új otthonnal gazdagabbá lett a Csokonai költészet, az új arckép a Dráva partján fogja biztatni előre és lelkesíteni az egymást felváltó tanuló nyomdokokat!

Másnap a bucsuzás és elválás napja volt. A szeretet hő nyilvánulási közt kísérte ki a tanárkar a vendégeket a pályaudvarhoz. Nagy Sándor ügyvéd puritán jellemű apja, s ki maga is ügyvéd, s örömmel telék el fia Debreczenben képeztetésén, a bucsuzás pillanában fia egykori tanárának homlokát megcsókolta, hálá jelölül a tanárak, a kollégium s Debreczen iránt! Az aggastyán e csökjában a legszebb ékecszolás vála eljrejte.

A vonat gyorsan rohogott, egy kocsi-ban foglalnak helyet Budapest és Debreczen két-két küldöttjei s déli 12 óratól este 9 ig volt bő alkalom tarka változatban a napi tárgyak felett elmélkedni, a mult és jelen egyes pont-jait szellőztetni. A Balaton most nem volt oly szelától vert fodorzatu, mint jövetkor, esen-debb arozat mutatta, a 2 óra hossz alatt, míg partján rohogott a vonat a tájis merő Rákosi Jenő adta a részletes magyarázatokat; nem esoda, hogy e gazdag kiegészítéssel változó táj költőinkre és Csokonaira is ilhető hatást gyakorolt. Tihany lát-tára a rejtett „riadó leány” képelete az örök szépségű dalt esalta ajkainkra, közönként Barna Ferdinánd fejtegette a történet ked-velő tanár érdeklődését felkelte az Urál bércezonál alatt lakó elnyeltetés örvény szélén álló rokonfajú kis népek, kivált a mordvin népnek nyelvét, szokásait, meséit, dalait s a magyar mythológia alapvonásait. Az együttes ut kellemes hatása alatt váltak el a csurgói uta-zók Buda alatt, Kelenföldre felett.

Balogh Budapestet sietett felkeresni Ballagi Mór urat, hogy elnem jöhetése okairól értesüljön, s vele értekeztek, miről az ut alatt több idő lett volna, — a magyar protestáns Irodalmi Társaság megindulása fölött. Egy óra hosszáig vázolta Ballagi az örvendés eddigi fejlődést, de egyuttal a megindítás nehézségeit is. Legtöbb pontban találkoztak nézeteik. Ő maga élete hátra levő idejét csak is a magyar biblia fordítás már megindult nagy munkájának akarja szentelni s így más feladatot nem vállal. Itt az idő már nagy-on is sürgetőleg a magyar protestantizmus multjának kiderítésére, legalább is 25 évi egyleti működés kell, míg központosított erő-vel történelmünk, korunknak megfelelő, vilá-gításba helyezhetők. Van már példa előttünk, a francia hitkönyv hasonló társulata, csak sok felé szét ne forgácsoljuk anyagi és szel-lemi kevés erőnket!

Egy vég visszatekintést vetve az ünne-pélyre, lelünk Csurgón és Debreczenen állapodott meg, a két ponton, a hol külön eszkö-zökkel ápolatik Csokonai emlékezete és szel-leme, s 8 évtized múlva a költő halála után a kegyelet öröme ég s ugy Csokonaira, mint a költészetre, ugy irodalmunkra mint hazánkra alkalmazható — és ez a vigasztaló! — Tenny-szon szép sora, hogy végtére is „minden tél tavaszra változik.”

Debreczen, 1887. október 30.

B. F.

S z i n h á z.

(L.) „Molnár és gyermeke” Raupach érzélgős drámája került színpad teg-nap Mindenszentek ünnepének estélyén. A darab most is színházba vonzotta közönségét, s a kik szeretnek könyezni, s az áradó érzelmek meghatják lelkét, azok tapsokkal is jutalmazták az előadó színészek igyekezetét; különben nálunk is áll az, mi a főváros-ban, hol a saját önni küzd a „Molnár és gyermeke” s az e fajta darabok előadása ellen. Ott is csak a felsőbb régiók kedvence e szomorúságos szomorúság

míg a műveltebb közönség csak unalommal fordul el tőle. A mi karzatunk különben any-nyival derekabb, mert oly darabokat is sze-ret megnézni, melyben egézségebb érzelmek és nézetek nyilvánulnak.

Halmayné Emma asszony, a mint örö-mel értesülünk, már teljesen meggyógyulva visszatért a fővárosból, s így kitűnő hang-ját s kedves játékát mihamarabb élvezhetjük kedves művésznöknök. Első föllépte a „Kis menyecske” cz. operetében lesz holnapután.

A „Kis menyecske”. Lecoq ope-rettje, librettoja igen mulattató, s dallamos ság tekintetében egyike Lecoq legkedvesebb szerzeményének. Halmaynének igen kedves szerepe van benne, s rég nem hallott kedves hangjával bizonynyal sok hatást fog elérni.

Uff király holnap harmadszor kerül színpad-re. — A derek magyar termék, melynek első bemutatója az előadás nehézsége miatt kissé hidegen hagyta közönségünket már a második alkalommal, mikor sokkal szebben kiténtek zenéjének szépségei, s előadása is kerekded diszertebb volt egészen megnyerte a közönséget. Holnap előadása, mely remél-hetőleg még jobb lesz, bizonynyal még na-gyobb közönség előtt fog nagyobb hatást csinálni. — Különösen Lazuli lett kedvelt alakja a darabnak, mely szerep Margó Céliának a legbájosabb személyesítését talált.

— A legközelebbi üdonsága színpadunk-nak szinte igen hatásosnak ígérkezik. A pre-mierje még e hét folyamán meglesz, ezime a „Könnyelmű leány.”

A czimszerepet Margó Célia játsza, ki posséban az alkalommal mutatja be magát. A darab eddig mindenütt nagy sikerrel adatott s a hogy a szerepek kiosztattak, nálunk sem fog kudarcot vallani, sőt sok szórakoztató estét igr.

Föltényiné asszony jubileuma alkalmából, mely decz. 1-én fog megtartatni a városi színházban, Zilahy Gyula szintársulatunk elsőrangú tagja emléklapot készül szerkeszteni és kiadni, a jubilans színész néletrajzával. Ennélfogva tisztelettel felkéri ez uton is, mind-azokat, kik a jubilans életére vonatkozó ada-tok birtokában vannak, hogy ezeket szíves-kedjenek hozzá a hó 10-ig beküldeni. Sziláhy ur örömet fogad a lap részére emlékek sorokat is. A jubileum érdekességét nagyban fogja emelni az is hogy Priell Kornélia asszony, a nemzeti színház művésznője szintén részt fog abban venni s erre önként ajánlkozott.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ

Holnap, Szerdán 1887. november 2-án:

Harmadszor:

Uff király.

Operette 3 felvonásban.

Felolós szerkesztő és kiadó laptulajdonos

Vértessy Arnold.

Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Valódi orosz

Caravantea

Ólomzár alatt és orosz kötegekben.

1 font Sz. 1. 2. 3.

á frt 6.— 5.— 4.—

Egyedül Popow Testvérek
Moszkvában alant jegyzett rak-tár-ban, továbbá

eredeti jamaica rum

Hakefield, Temby & Comp. czégtől
Londonban.

Egy literes üveg Sz. 0. 1. 2. 3.

á frt 3. 2.50 2. 1.50

FROMM J.

első orosz tea nagykereskedése
Troppauban.

10 frton felüli megbízások díjmentesen
utánvét mellett küldetnek és csomagolás
nem számítatik. Arjegyzékek kívánatra
ingyen és díjmentesen.

Legnagyobb választékban és igen
jutányos áron kaphatók:

Butorkelmék, szőnyegek,
pokrőczok, függönyök, papla-
nok és matrácok

KUNZ JÓZSEF és TÁRSÁNAL.

Kis-templom bazár.

3.

De ha a viasg
fogja a férj bosszuját
— Megölöm csá
Sejtelmé sinés u
het az a csábító; bá
birja kitalálni; de m
külföldre. Lázasan ny
földet, megjelenik m
idegenek s hju kalam
de nem találja a sző
Végre bele un
szut szomjazó vére le
utás a kintjáró ná ny